

GEORG. CASP. KIRCHMAIERI,

ELOQVENTIAE IN ACAD. WITTEBERGENSI
PROF. PVBL. ORDINARI,II,

DISPVATIONES ZOOLOGICAE
DE

**BASILISCO,
VNICORNV,
PHOENICE, BEHEMOTH
& LEVIATHAN, DRACONE
AC ARANEA,**

AD ILLVSTRANDVM VARIA SCRIPTVRAE SACRAE LOCA.

Von dem

**Basilisken, Einhorn, Phönix, Behemoth,
Leviathan, Drachen und der Spinnwebe.**



IENAE, APVD IO. FRIDERICVM RITTERVM,

A. O. R. M DCC XXXVI.

Digitized by Google



DISPUTATIO IV.
DE
BEHEMOTH
& LEVIATHAN,

RESPONDENTE
CHRISTIANO LAVRENTIO,
FREIBERGA SILESIO

Exordium.

DEtinet amore sui, nos, Natura. Obsecundandum est invitatrici. Nunc varietate, nunc utilitate, nunc sublimitate, nunc jucunditate, nunc universis se jactitat Mater speciosa, atque spatiosa donis. Sequenda igitur in omnibus. Et si vero nunquam non, & nusquam non, se in amoenissimum confingat habitum; nescio tamen, an ullibi id præstet magis, quam in animalium phalange. Nolumus ire ambages. Ad manum est, quod sat est. Nobile par bestiarum omnium, nisi fallimur, vastissimarum, BEHEMOTH nimirum atque LEVIATHAN, documento nobis: quorum omnibus notissima nomina sunt, natura sapientibus, auxiliatrice Dei gratia, perspecta fiet.

H 2

CAP.

CAP. I.

DE BEHEMOTH

SYLLOGE.

- | | |
|--|---|
| <p>§. I. Qui de BEHEMOTH agit, adducitur locus.</p> <p>§. II. Non hic proprie vel Daemon, vel Draco, vel Taurus intelligitur.</p> <p>§. III. Narrantur, & hoc ipso confutantur Rabbinorum stultiloquia.</p> <p>§. IV. Per BEHEMOT indigitatur Elephas.</p> <p>§. V. Declaratur Etymon.</p> <p>§. VI. Homonymia.</p> <p>§. VII. Synonymia additur. Bo-
ves Luca quid?</p> | <p>§. VIII. Priscorum Roman. ruditas. Notatur VARRO.</p> <p>§. IX. Proximum, ab homine, animal, Elephas. Ne quid nimis.</p> <p>§. X. Elephantis solertia.</p> <p>§. XI. Pabulum ipsius.</p> <p>§. XII. Robur admirabile.</p> <p>§. XIII. Aliarum partium configuratio. Flectere crura potest Barrus.</p> <p>§. XIV. Armatura ejus naturalis.</p> <p>§. XV. Cibus & Patria.</p> <p>§. XVI. Potus ejusdem.</p> <p>§. XVII. Captura.</p> |
|--|---|

§. I.

HIOBO, Physico in sacris literis decantatissimo, & (si Adamum, Iacobum, atque omnium Sapientissimum SALOMONEM excipias) Scientiæ Naturalis ornamento facile primo, historiam Behemoth atque Leviathan deberi, caput XL. & XLI. quidem docet. Behemoth quid sibi velit, ex priori: quid Leviathan vero, ex posteriori cognoscemus: Ecce age *Behemoth* (inquit Naturæ Autor atque idem quoque conservatur DEVS) *quem feci tecum, gramen uti bos comedit. Ecce & fortitudo ejus, in lumbis ejus, & robur ejus in umbilico; ventris ejus. Stringit (seu erigit) caudam suam veluti cedrum: nervi genitalium ipsius implicantur (vel ramescunt) ossa ejus fistula*
aris

aris, tibia ejus instar vectis ferrei. Ipse est Principium viarum Dei, qui fecit eum, applicavit gladium ejus. Huic montes herbas ferunt: omnes bestia agri lusuabunt ibi. Sub umbris recubat in secreto calami. In luto protegent eum umbra (vel umbrosa arbusta) circum dabunt illum salices torrentis. Ecce absorbebit fluxum, & non mirabitur, & fiduciam habebit, quod influat Iordanus in os ipsius. In oculis ipsius, capiet eum (aliquis, seu capietur ille) & laqueis proforabit nares ejus. Hæc de vastissimo animali, sacer codex.

§. II. Nostrum est, rimari cuinam prædicata isthæc assignanda sint, & quid per Behemoth vastissimum intelligendum? Liquidissimi vero sensus est, agi hic de animali gressili aliquo prægrandi. Qui enim rejecta omni litera, ubi opus haud est, allegorias liberaliter confectantur, immani illi quidem, a naturalibus, ad Dæmonem ipsum ruunt saltu. Ita THOMAS pariter ac LYRANVS. Vid. Dn. D. OLEARIVS *Conc. 49. in Job. p. 388.* Exactam talem Dæmonis cum Behemoth allegoriam qui desiderat, adire Dn. D. SCVLTTETVM, *Conc. 232. Super Job. p. 318.* ubi vult, potest. Mittamus hic IOANNEM CAMERENSEM, in *Draconem* nobis Behemoth transfigurantem. Neque SANCTII arrideat placitum, per Behemoth fortem aliquem intelligentis taurum. Eandem trivit orbitam Doctissimus IO. EVSEB. NIEREMBERGVS in *Acad. Reg. Madrid. Physiol. P.* quondam; dum *l. XI. Hist. Nat. c. 3. fol. 141.* bovem hic indigitari, omnibus contendit & intendit modis.

§. III. Tanto minus Rabbiorum stultiloquia admitteremus faciles. R. ABRAHAM quidem, mirabile quoddam & monstruosum animal innominatum: R. MOSES vero commune aliquod vocabulum omnium jumentorum hic designare Behemoth, contendit. Eodem et-

H ;

iam

iam contemptu reliquorum somnia *Talmudistarum* vendicare possis. Narrant & revera narrant Recutiti, immanem quendam bovem, cujus caput 1. collum 1. & corpus VII. milliaria longum sit, Behemoth. Hunc in *Paradiso* singulis diebus, mille depascere solere montes tam diu, dum Messias veniat, Taurumque illum nactet, gratissimum Iudæis ferculum. Vid. prolixè de his agens BVXTORF. in *Synagog. Iud.* c. 36. p. 456. & seqq. Conf. GERSONIS *Talmud.* p. 94. c. 16.

§. IV. Nos argumentamur. Illud intelligendum est per Behemoth, cui plano simplici que Stylo, omnia quæ de Behemoth dicuntur, κατ' ἐξοχήν competunt. Atque Soli Elephanto isthæc omnia, quæ de Behemoth dicuntur, κατ' ἐξοχήν competunt. E. Solus Elephas intelligendus est per Behemoth. Probanda nunc assumptio est, & confirmanda cuncta. Ibimus per partes, & primo nomen, postmodum, rem Elephanto commode attribuemus.

§. V. BEHEMOTH, plurali & eo quidem sœminino nomine insignitur Elephas; quasi tu dixeris jumenta. Excellentiam hoc loco phrasis Eberina notat: & Behemoth, h. e. jumenta, Elephas vocatur, quod pluribus, ob enormem corporis vastitatem, æquiparari possit bestiis. Ita חכמים summam notat Sapientiam. *Prov. I. 29. IX. v. 1.* Parili ratione θηρία in plurali, Græcis quoque appellatur, notante σῦδα, Elephantus. Vidimus plura alia, e Latinis quoque congesta, ab VLYSSE ALDROVANDO, loca, *L. I. de quadrup. f. 197. c. 9.* Vox Latinorum ipsa a Græcorum λέφθ i. e. colle aut monticulo, expositore ISIDORO derivatur, Quo, ni fallor, OPPIANVS respiciens cecinit:

Vt si

Ut si illum videas dum immania corpora versat,

Excelsi montis procerâ cacumina credas:

Aliis *εἰς* *θαλάσσιον* quasi *ἐκ* *θαλάσσης* a participio nimirum *βαίνω*, verbi *βαίνω*, nomineque *ἐλος*, palude, oritur. Quoniam, quod certissimum est, in paludibus, mas elephas cum foemina consuecit.

§. VI. Paucissimis excutienda vocis quoque ambiguitas. *PLINIO* *Elephas marinus* datur, & a nimio dentium candore, quin & magnitudine, qua cum terrestri Elephanto convenit, sic nominari solet: *PLINIVS lib. IX. cap. 5.* Credo, quod *Balanam* ita vocitarit. Est præterea quoddam locustarum genus, Elephanti nomine ambitiosum. *PLINIVS* audiendus ex *lib. XXXII. c. II.* est: *Elephantii locustarum generis nigri, pedibus quaternis bisculis: præterea brachia duo, binis articulis, singulisque forpiculis denticulatis, fed & quoddam poculorum genus, (tricongium vocant) Elephantum dici, apud ATHENÆVM (l. XI. c. 5.) legimus. Versus latine redditici sic habent:*

*Idoneum nisi tibi elephantum puer
ferat. Quid est hoc per Deos? poculum
magnum, choarum quod trium sit capax &c.*

Et alibi apud eundem c. 16. EPINICVS:

*..... hodie ad Clepsydram
torrentis instar aurigabor utraque,
est autem elephas. Elephantos attrahit rhytum
quod congios capit duos*

§. VII. Synonyma tangenda paucis. Dicitur hic noster Behemoth, Latinis pecus Indicum, Bellua item *Lybica* καὶ ἰζοχίμ. Sunt qui *Barrum* eum, unde proprium Elephantis est, *barritus*, vocant. *HORATIVVS* quærit:

Quid

Quid tibi vis mulier nigris dignissima barbis?

LVCRETIO, *tauri anguimani*, dicuntur Elephantes.
Verba sunt;

*Inde boves Lucas, turrato corpore tauros
anguimanos belli docuerunt vulnera Pœni
Sufferre.*

Scite nominat anguimanos. Proboscide nimirum pro manu uti Elephantes queunt. Fleunt, reflectunt, contrahunt, extenduntque proboscidem. Tortilis quippe, flexilis, lubrica, volubilisque serpentis in morem, eorum est promulsis. Omnium communissima Synonymia est, qua *Boves Lucas* Elephantos vocant. Causam ubi voles, hanc habe. *Pyrrhus, Epirotarum Rex* a Tarentinis accitus contra Romanum nomen, primus in Lucania, Elephantorum invisa ante, Romanis, agmina opposuit. PLINIVM si adeamus, respondebit ipse, ex *Lib. VIII. Hist. Nat. cap. 6.* *Elephantos Italia primum vidit, Pyrrhi Regis bello, & boves Lucas appellavit, in Lucania visos.*

§. VIII. Rus nempe suum & flivam oluerunt veteres Romani. Sed quid mirum? quærit Doctissimus RUPERTVS p. 259. *Flori illustrati sui.* Cum iidem struthionem, passerem marinum, Camelopardum, ovem feram, Pantheras, mures Africanos, Leones, Vrsos Numidicos, appellarint, comparatione semper facta aliqua ad notas & indigenes animantes, more rusticorum aut puerorum. Vt VIRDVNGVS super *Flor. l. 1. c. 18.* ex LIPSIO 2. *Elect. r. 4.* colligit. Quanquam quæ de Leone suspicantur prælaudati Viri Vrsum Numidicum fuisse dictum, id solidissimis refutetur argumentis a CLAVDIO SALMAS. ad *Solin. c. 16. p. 311.* Negaverat e PLINIO LIPSIVS, Africam habere Vrsos. PLINIVM LIPSIVMQVE SALMASIVS

SIVS premit autoritatibus contrariis, HERODOTI, STRABONIS, VIRGILII, IVVENALIS, MARTIALIS, SOLINI, M. ANTONII SABELLICI &c. Nos ad boves Lucas reditum paramus. Ridet enim M. VARRO in *oper. de LL. lib. VI.* & refellit opinionem existimantium, boves Lucas s. Lucos a Lucanis, ex ingenio Romanorum, dictos fuisse Elephantes. *Arbitror, inquit, boves Lucas, a Luce potius dictas esse, quod longe relucebant, propter inauratos regios clypeos; quibus turres elephantorum ornabantur.* Excusatum it VARRO priscorum Romanorum ruditatem. Invita fane veritate. PLINIO contestatur LVC. ANN. FLORIVS *l. I. c. 18.* FLORO SCALIGER, in *appendic. ad conject. in Varronem.*

§. IX. Expensio nomine, res sequitur. Subiectum, Elephantem fecimus. Prædicata, ordine applicabuntur. *Ecce age Behemoth, quem feci juxta te (vel tecum) gramen uti bos comedit.* Quadratur omnino hoc ad Elephantem, qui æque atque homo, sexto creationis die, ut in solo vivat, est creatus. Quin imo contra & præter reliquarum naturam belluarum, hominem amat, cum eo conversari gaudet, & a pusillo puero Arabæ, huc illuc se regi patitur, ac vulnerari. Accommode PLINIVS: *animalium maximum*, inquit *l. VIII. c. 1.* *Elephas est, proximumque humanis sensibus: quippe intellectus illis (cognitionem usualem appellarim ego) sermonis patrii & imperiorum obedientia, officiorumque quæ didicere memoria, imo vero (quæ etiam in homine rara) probitas, prudentia, aequitas.* Hæc PLINIVS. Sed male inibi dem idem, a necessario ad nimium progressus, siderum religionem, solis atque Lunæ venerationem, & nescio quas stultas preces, Numini ab Elephantæ alligari solitas, adjungit. Simili castigandus nota ÆLIANVS *l. V.*

c. 49. erat. Longe modestius in Elephantum laud. LIP-
SIVS pronuntiat: uti seria & vera multa inesse, nihil am-
bigit: ita quaedam majora vero. Quis enim tam magni on-
eris sit, ut, quicquid illi imponunt, vebat.

§. X. Non interim, sano si accipiantur sensu, di-
splicent, quæ de egregia illa Elephantorum cum homi-
nibus convenientia. Nobilissimus scripsit VARTO-
MANNVS. Testatur vero, se quosdam vidisse Elephantos,
qui prudentiores sibi videbantur, quam quibusdam in locis, ho-
mines. Homo homo quidem est ac dicitur; Brutum
brutum. Ille tamen nunc naturali aliqua stupiditate, in-
condita barbarie, aut aliis prægravatus modis, vel pa-
rum vel nihil diviniore (rationem, qua tamen quando-
que uti nequit, si exceperis,) præ solertissimo hoc ob-
tinebit bruto. Id vero certissimum est, nullum, inter
universa bruta, ad hominem accedere vicinius. Ele-
phantus, Principem iccirco obtineat, præ Leone, Io-
cum. Nobilior quippe. Roma cum non ita pridem (ver-
ba ALDROVANDI sunt) lib. I. de quadrup. c. 9. f. 209.
multi (scil. Elephantum) docerentur institutiones admirabi-
les, gyrosque facere explicatu difficiles: quidam reliquis
omnibus minus doctis, ob idque crebro increpatus & castiga-
tus, deprehensus est noctu, sua sponte se exercens atque di-
scens. Vidimus nos quoque annis abhinc proximis, du-
ctum illum per multas Germaniæ Provincias, Urbes-
que, Elephantem, solertem supra modum: saltantem
commode, jaculantem, vexilla ventilantem, num-
mum clam abjectum proboscide quæsitantem, inveni-
entem, reddentem: breviter, omnia ad rectoris nu-
tum, promptissime exequentem.

§. XI. Gramen Elephas ad instar bovis dicitur comedere.
Nimirum non carnivorus est, ut Leo, aquila, vultur.

Non

Non vermivorus ut philomela, upupa, hirundo. Non omnivorus, ut picæ, corvi aut cornices. CARDANVS lib. X. subtilis. fol. m. 342. Oportuit, inquit, plantis, fructibus & herbis vesci, aliter enim probum animal esse baud potuisset, quandoquidem omnia animalia, quæ carnibus vescuntur, sunt iracunda, fraudulentæ, crudelia & superba. ALOY-SIVS CADAMVSTVS, citatus VLYSSI ALDROVAN-DO l. 1. de quadrup. f. 214. eos arborum foliis, & ipsis quoque arborum truncis vesci avidissime, testatur. Montanas ab ipso adamari herbas & palustres etiam, post SACRAM S. DIODOR. SICVLVS affirmat. Quanquam in defectu pabuli ordinarii, nec radices, nec fructus quosdam, utpote melones, poma, hordeumque spernat. Panes octo grandiores, brevi spacio, ab Elephante devoratos, vidimus Onoldi. Sed nec vinum fastidivit. Hæc illa altera natura, consuetudo.

§. XII. *Robur Elephanti ingens, fortitudo maxima.* Turres armatorum in hostes ferunt, gladioque proboscidi alligato, atrocissime præliantur, ac hominum, adversus quos a rectore agitantur, stragem edunt fœdissimam. CARDANVS l. cit. fol. 321. tantum, ait, corpori inest roboris, ut duo ex his juncti, navem maximam onustam, in terram trahant. Olim, & nunc Indi solent, duabus catenis ferreis circumligatis, sub ventre duas addere clitellas, illisque ligneum superimponere castellum, in quibus seni homines erecti, & quandoque etiam usque ad 14. omni telorum genere stant præliantes. Sed quid minora dicimus? 1. Maccab. VI. v. 37. locus elegans habetur, ubi Elephanti singuli singulas turres, & in unaquaque turri, triginta duos armatorum, excepto adhuc Æthiope rectore, portando sustinuerunt. ALIANO teste, moenia bossum subvertere Elephanti olim assolebant. Sola etiam probosci

boseide, eieciant armatos, in sublime, Viros. Ctesias ipse vidit, iubente rectore, Elephantem dentibus suis palmam, summa violentia, eradicasse, pedibusque conculcasse. Vide mihi duose eorundem dentes, & non ride, dum 325. ponderibus æquantur: teste *αὐτόματῃ* VARTOMANNO. ap. Cardan. l. X. f. 319. IULIUS CÆSAR SCALIGER & ipse unicum vidit dentem elephantinum, (unde ebur est) Viro longiorem. Exerc. 204. sect. 1. *Vidi equidem, inquit, dentem me longe proceriorem. Indici adhuc majores & robustiores.*

§. XIII. Sequitur partium quarundam elephantinarum conformatio. Loquendum hic modeste est, cum IOBO: *Stringit caudam suam, veluti cedrum: nervi genitalium ipsius implicantur. Ossa ejus fissula aris, tibia ejus instar ductis ferrei.* Primarium inter alia, hoc Elephantis *ὑπόγειον*. Organon multiplicandi se, mas Elephas tantum non terribile habet. CARDANVS, l. cit. ad terram usque porrigi, licet alii hoc negent, inquit. Mittamus hæc, & colossæ vastitatis ejus ossa, pedesque speculemur. Crura vero obtinet teretia, ad instar columnarum, altissimos, terræ insigentia gressus. Coxæ rectæ descendunt, nec in anteriorem partem, ut bobus, exporriguntur. Hocque ideo contingit, quoniam juncturæ genuum adeo æquales sunt, ut, nisi flectere crura videas, junctura carere jures. Inde natam, divinati facile est, opinionem, juncturis & flexuris genuum carere Elephantēs: ita ut semel in terram prolapsi, resurgere non possint. Hoc illo commento, DIOD. SICYLVS cum STRABONE, multorum pervasit animis, fictam Elephantorum capturam, in arboribus, (quibus ceu dormitorio consueo inpituntur) majore sui parte, occulte tamen, succidendis. Vidimus humi se proster-

nen-

nentem, moxque ad iussa Domini surgentem Elephantum. Viderunt alii. Res indubitata.

§. XIV. Ab *excellencia*, quoque atque *armatura*, noster nobis describendus Elephas. Viæ Dei, opera divina sunt. *Viarum Domini principium insignitur Elephas.* Inter quadrupedes quippe excellentissimum, præcipuumque, post hominem, Dei opus. Sed & primo, inter quadrupedes animantes, loco, creatus Elephas statuitur, a Dn. D. OLEARIO *Conc. 49. Job. p. 388.* Quicquid sit, primas, post hominem, elephanto, propter præmediatas rationes, *ante leonem etiam deferimus.* Quanto enim ad hominem quid vicinius accedit, tanto æstimandum est nobilius. Docilem supra modum Elephantem esse, supra memoravimus. PLINII adhuc adjiciendus locus *exc. 3. l. VIII. Mutianus ter consul, autor est, aliquem ex his, & literarum ductus, Græcorum didicisse,* ELIANVS ait: *Vidi ego ipse, quendam in tabula, literas Romanas promuscide scribentem, recte & non contorte. Quin etiam cum scriberet, oculi ejus cum rigore defecti in tabellam erant, ut plane intentos diceret & scriptitantes.* Nihil tale in Leonem cadit. Solivagum animal Leo. Regia societate gaudet Elephas. Crudelis bestia Leo. Elephas mansuetus supra fidem. Regem clementia decet. Armatura regius gaudet Elephas. Ille, inquit IOBVS, qui fecit eum, applicavit gladium ejus. Fulmineos putantes cum proboscide, quibus velut armis gladioque utitur. Placent ALDROVANDI verba, *proboscide pro manu utitur, & extrema ejus parte sic omnia tractat, atque ita rebus apprehendendis applicat, ut ne minima quidem numismata ipsum effugiant, quæ etiam sublata proboscide rectori insidenti tradit.* Fluvium aut profundum lacum trajectorus, per sublata hanc, in altum, proboscidem re-

spirare, quæ mirabilis naturæ prudentia est ac providentia, solet. **PLINIVS**, inquit: *mandant ore, spirant & bibunt, odoranturque haud improprie appellata manu l. VIII. c. 20.*

§. XV. *Huic montes herbas ferunt; & omnes bestia agri lustrabunt ibi. Sub umbris recubat in secreto calami. In luto cum umbrosa protegunt arbusta; circumdabunt illum salices torrentis. De pabulo ejus supra dictum. Hic nunc a mansuetudine ac habitatione BEHEMOTH describitur. Mansuetus ex natura sua Elephas: & primo quoque tempore cicurandus. OPIANO auscultandum:*

*Ille vastus inest animus, dum saltibus errat,
& ferus; ast homines inter mansuetus & equus.
Herbi feris etenim atque umbrosis vallibus olim
fagos atque oleas & celsa cacumine palma,
Sæpe solo stravit, firma ab radice revulsa,
Ingenti incumbens & acuto robore dentis;
Ast ubi in humanis manibus versatur, eundem
deserit ille animus, fugiuntque immania corda,
Namque jugum patitur, durisque stat ora lupatis,
& pueros tergo discit gestare magistros.*

Licet etenim armatus sit, gramine contentus tamen, alia juxta se animalia secure circumvagantia, ne imprudens ea conterat, blande submovet proboscide. **DN. D. SEVLTETYS** *l. cit. p. 316.* Saturi ad loca roscida palustriaque revertuntur, & arundineta, ut cubent ibi, incolunt. Aquas alioqui, nisi coacti, haud intrant, tametsi impendio delectentur iis. Egerrime quippe ob prægrandem corporis vastitatem nataturi.

§. XVI. *Ecce absorbebit fluvium & non mirabitur, & fiduciam habebit, quod insuat Iordanus in os ipsius. Tarde quidem, sed diutissime bibit elephas. Tantamque aqua-*

aquarum exhaurit copiam, ac si integrum exsorpturus fluvium esset. Potum tamen non haurit ante, quam immixtis aquam conturbavit pedibus. Faciunt idem Cameli, atque generosiores equi. Scilicet cognoscunt suas, bruta commoditates. Aqua quippe pura, ventris intestinorumque tormina illis procreare dicitur. ARISTOTELIS, uno pasu Elephantem sumere, ait, novem modios Macedonicos, plerumque autem ebibere Sex vel Septem. Sed copiam hanc, corporis requirit vastitas, non suadet voluptas: ut recte judicat in *praelectionibus Zoolog. cap. de Eleph. q. 5.* Beatissimus SPERLINGIUS.

§. XVII. *In oculis ipsius capiet eum* (hoc est, ipse capietur) & *laqueis perforabit nares ejus.* Absolute quidam: quidam interrogative hoc de Elephanto volunt intellectum. Stet sua cuique sententia illibata. Nos ex DIO DORO SICULO PLINIOQUE ita rem accepimus. Elephanto animalium vastissimo licet, parati tamen a natura hostes sunt, post ignem, quem maxime reformidant, & porcos, quorum grunnitum exaudire nequeunt, *Dracones.* Hi etenim ad fluvium bibentem, vel secum commedentem observantes, ex improvise in oculos ejus involant, eique nunc oculos effodiunt, nunc suis, quas proluxa canda faciunt, spiris, velut laqueis, proboscide sic eum tenent, ut vel strangulent, vel a defensione sui prohibeant, sicque sanguinem ejus exsugunt, ut ita vel deficiat, vel oculis orbatus pereat omnino Elephas. Vid. DIOD. S. l. III. c. 3. a fine, p. m. 164. Conf. PLIN. qui eadem ad amissum habet. l. VIII. c. 10. & SOLIN. c. 38. De ordinariis, & iis quidem multifariis Elephantorum, ab hominibus capi solitorum venationibus, consulendus post ALDROVANDUM, B. FRANZIVS est, in *Hist. Anim.* Tantum igitur de Elephanto, quantum ad Minoris comprobationem fuerat necesse.

Reve-

Revera enim nulli alii animalium, universa hæc vendicari possunt prædicata.

CAP. II.

DE

LEVIATHAN.

ARGUMENTVM.

§. I. *Locus de LEVIATHAN adducitur.*

§. II. *Non his propriè indigitatur Crocodilus. Non serpens: nec monstrum aliquod Rabbinicum.*

§. III. *Per LEVIATHAN insinuat Balæna.*

§. IV. *Incredibilis vastitas balæne. Ferrago exemplorum.*

§. V. *Costa immanis cuiusd. Ceti,*

Witteberge. in, ad Arcem, Templo.

§. VI. *Captura Balænarum periculosissima.*

§. VII. *Continuatur. Indorum captendi modus.*

§. VIII. *Subvertit aves Cetæ. Lusus ejus marinus.*

§. XI. *Concluditur discursus.*

§. I.

Digrediendum a vastissimo animali terrestri, ad vastissimum aquatile est. Nomen ei Leviathan. Radix *lv* quæ præter alia significat assumpt, adhæsit, cumulavit, auxit. Vnde Leviathan, piscem notat, cujus magnitudo est insignis. FRANZ. *Hist. An. p. 604.* Latini Cetum vocant. Cetorum Species æquæ plurimæ. Princeps est Balæna. Sequuntur Orca, Physeter, Delphinus, Scolopendra, Vitulus Marinus. Ille de Balæna sermonem esse, omnino arbitramur, propterea attributa. Audiendus ex Cap. XII. 10. *Deus est. Nunquid habes (temere nuntium) Leviathan? Et furas ligabis linguam ejus? ponisne fideiham in naribus ipsius, Et accipies maxillam ejus? Nunquid multiplicabit ad te procer? aut loquetur ad te mollia? Nunquid foris pacem facies? accipies*

pies eum servum sempiternum? nunquid cum eo ludes ut adicula? aut ligabis eum puellis tuis? Concident (facile sc.) eum amici? Divident illum negotiatores? Si pones super eum manum tuam, memento belli, nec ultra addes. Non est quisquam tam ferus, ut eum fuscitet.

§. II. Non hic audiemus BEZAM, qui per Leviathan, *Crocodilum*, aut aquaticum Draconem quendam intellexerat. Sed nec Tropistas quosdam, qui nil nisi Dæmonem hic indigitari, putavere. Valeat & R. KIMGHI, cui Leviathan *maximum aliquem*, navibusque infestum denotat *Serpentem*: teste D. OLEAR. l. cit. p. 392. R. MENASSEH BEN ISRAEL, ne audio quidem, dum l. II. de resurrect. mort. c. 19. p. 225. per Leviathan, *epulum illud*, de quo legitur in Baba Batra, quod Deus isto tempore preparabit illis, qui optime sanctissimeque in terris vixere, (quæ Iudæi verba sunt) insinuari garrit. Eadem fabulatus R. MOS. MAIEMON in *Mare Nebuchim* part. 3. c. 23. p. 404. per Leviathan complexum generalem, omnium corporaliū proprietatum, quæ dispersæ sunt in quolibet animali velociter volante, atque ambulante, importari Stultiora adhuc in *Thalmud* part. 1. c. 16. p. 40. somnia, ut quæ pro cotidianâ Leviathanis esca, piscem trium miliarium longum, ineptissime finxerunt, deprehendas. Conf. BVXTORF in *Synag. Iud.* l. supr. cit.

§. III. Nos, his missis nugamentis, sic ratiocinamur: *Illud proprie hic intelligendum est per Leviathan, cui plano simplicique stylo, omnia quæ de ipso dicuntur predicata, competunt. Atque Soli Ceto prædicta cuncta predicata competunt.* E. Majorem nemo, si velit etiam, sollicitare poterit. Probanda minor est, & progrediendum ordine. Prius præsupponendum tamen, de marina bellua vastissima & indomabili hic sermonem esse. Do-

K

cent

cent universa, ei vendicata prædicata. Clarius id in-
 duit. *Psalm. LXXIV. 13. Turpisti mare, tu fregisti capita Le-
 viathan, seu Balænarum.* Thanninim vocantur alibi.
 Nullum aliud in ullo mari, vastius, horribilius formi-
 dabiliusve animal, Balæna ipsa est. Ostendi id 1.) ab
immensa ejus vastitate. 2.) ex captura summa difficultate
*3.) ab immanie ejus feritate. 4.) a conversationis cum homini-
 bus impossibilitate. 5.) ab occisionis extrema arduitate, a qui-
 bus supra describebatur, potest.*

§. IV. Incredibili vastitate piscem esse equidem
 oportuit, qui Prophetam Ionam, uno abligurivit oris ri-
 ctu, eundemque intra triduum evomuit illæsum. Fuit
 autem Cetus, Ao. 1531. capta Harlemi in Batavia, ba-
 læna fuit, pedes 68. longa A. 1577. non procul ab *Ant-
 werpia* capta alia in Scaldis flumine, 85. pedum longitu-
 dine. Insignis quoque magnitudinis illa erat, quæ An-
 no Ch. 1532. marinis ejecta fluctibus ad littora fuit, ita
 ut pars aliqua appareret extra aquas, altera intra aquas
 lateret. Etsi vero a pecoribus & piscibus magna ex par-
 te fuisset discerpta & devorata; *tantum tamen manserat*
residuum, quantum centum ingentia plaustra vix poterant
avellere. In longitudine habuit 30. ulnas. Rictus oris
 complectebatur sex ulnas cum dimidia: mandibula 7.
 erat ulnarum cum dimidia: in lateribus habuit 30. co-
 stas, quarum singulæ longæ erant 21. pedibus. Longi-
 tudo capitis a principio usque ad rictum oris comple-
 ctēbatur 8. ulnas: lingua 7. ulnarum erat longa. Com-
 pendio uti cogimur. Plura circa exemplum hoc repe-
 ries Lector, in *Epist. ad POLYDOR. VERGIL. quæ extat*
apud FRANZIVM part. 3. Hist. Anim. c. 2. Idem sequens
 etiam habet: Anno 1549. in Pomerania Gryphistwaldi ca-
 ptus fuit exiguus quidam, & tamen illius ventriculo reperta

est ingens copia piscium, nondum adhuc concoctorum, & inter alios, salmo virus, ulna longitudine, ita ut tria dolia, s. tonne (piscium) inde replerentur. Mirabilioris adhuc vastitatis adnotabit balænas, in nupero suo Itinerario, HIERONYMVS WELSCHIVS, Cap. V. de Ital. pag. 33. quem vide.

§. V. Hæc dum scribimus, non abs re recordamur prægrandis illius, in templo ad Arcem, hio Wittebergæ, quæ habetur ex Balæna, costæ. Longa ista pedum XIV. deposita a Divo Saxonix Electore, FRIDERICO SAPIENTE, ferreaque, parieti alligata catena, visitur. Adjuncta tabella est. Versus inscripti, pro genio seculi istius, seqq:

Omnes interrigena prægrandam cernite cete,

bis septem pedum, costa de latere tensa.

Cunctipotentis opus, non perscrutabile cuivis,

perspicuis undis sub, talia monstra creavit.

§. VI. Capturam Balænarum memorarunt multi. Omnes, prolixissimis exposuere. Quanquam vix mirum esse poterat. Videndus OPIANVS, ALBERTVS, RONDELLETIVS & qui ex hisce sua petiit, VLYSSES ALDROVANDVS in *Ichthyol. l. I. de cet. f. 261.* Nos quantum possumus, negotium longum, brevi depingemus ductu. Funes contortos, crassitudine rudentis fumunt, addunt ferream catenam, hamo acutissimo validissimoque formidabilem: hamum tauri carnibus involvunt, ut inescant belluam. Adremigant audaciores quidam, & ne cominus videantur, a latere cymbam agitant. Bellua ut primum odoratur escam, aut videt, nulla cunctatione interposita, effrazni, eam appetit cupiditate: nesciaque insidiarum, toto se induit ferro, quo non leviter convulnerata, dolore furibundo, catenam

K 2

hamo

hamo insignitam exedere conatur. Quod ubi frustra diu est molita, & interim acerrimis exagitata doloribus, huc illuc reciprocato, tenacissimeque infixo mucrone, in pelagi profundum mergitur. Tum omnem insidiatores funem laxant, variis hinc inde utribus, aere refertis, communitum.

§. VII. Balæna, ad inferiora maris merfa, quiescit aliquantum; at enim quiescere cupiturientem, utres non permittunt: aëre tum ad sublimia ente. Instaurat iras bellua, velutque animalia sibi infesta, utres, ulciscendi animo persequitur. Fugiant retracti, cum fune utres. Bellua inferiora pro more repetit. Hi rursus subvolant. Illa cum utrius utribus retracta, horrendum dolet, tantoque sævit opere, immanes in sublime jaciendo fluctus, ut ipsum subter jurares stabulari Æolum. Fatigata diu bestia, & jam suis dejecta viribus, vel invita sequitur funem attrahentes, in proxima cymba illa, remiges. Tum, signo dato, suis piscatores appropinquant navigiis mutuaque cohortatione, velut in præsentissimum armandi prælium, magnis animis, nec minore tumultu, clamore & clangore, feram aggrediuntur: illi jaculis, isti tridentibus bidentibusve, alii falcibus, securibus, venabulis, & sclopetis, ab omni parte circumdare balænam. Hæc animo imperterrita sustinere plagas, & horrendos fistula ejaculari fluctus. Illi propellere ad littus, diuturnis vulneribus, non sine vitæ periculo confodere, obthurare fistulas, novissimeque penitus conficere atque inter se dividere solent Mercatores atque Piscatores socii. Alium capiendi modum, Indi Occidentales, & illum quidem, majori cum periculo tum audacia conjunctum habent. Insilire quippe ex insidiis, ac inequirare ceto,

ceto, post, immixtis alte festucis, fistularum opplere spiracula, & sic enecare solent belluam. Processum luctulenter admodum depinxit apud MERIANVM, GOTHOFREDVS, *part. I. fol. 13. West Indianisch Hist.*

§. VIII. Vides inde, quid sibi illa apud Iobum velint, de Leviathan, verba. Difficultatem summam, non impossibilitatem balænae capiendæ atque interficiendæ indicant. Vivus nimirum in hominum manus, ægerrime venit cetus: Indomita quippe feritas ipsius. Robur incredibile. Nemo eum aggredi, aperto Marte, audet. Integras subvertit, nullo equidem negotio naves. Imprimis vero navium nuper picatarum odore maximopere alliciuntur ceti, ut approximantes navi, sese illi affricent. Nautæ, de submersione navis, non præter rem meticulosi, picata eis dolia, Inavim ut relinquunt, objectant. Ludunt & jocantur his, ceti, doliis. Annuatim capiuntur a Batavis, Anglis Danisque in Grælandiæ Islandiæque confiniis, numero haud parvo. Mare Indicum vastissimos nutrire dicitur. Referunt Historici, visas sæpe numero balænas esse, quarum oculi ac palpebræ similes essent grandiori militis armati capiti, casside ornato. Et RONDELETIVS, a SPERLINGIO citatus: vidi, inquit, *balæna mentulam tantam, quæ etiam a procero homine gestata, utrinque terram contingeret, unde quanta sit, cum balæna libidine concitata feruntur, conicere oportet.* Hinc reliquum metiri corpus licet. Exaggerat suam, inde Majestatem, gloriosus Conditor, exemplo Elephanti primum, postmodo Balænae. *Quis igitur, inquit, resistere meo potest vultui?*

§. IX. Hæc hætenus de Ceto quoque. Quem veluti Elephantem, vel ideo præter alias causas, non

licuit prolixius describere, ac utriusque tum generationem, tum vivacitatem, (qua ad CCC. annos usque, neuter fere destituitur, ex Zoologorum testimoniis) tum alia complura propria adnectere; quoniam id duntaxat evincendum nobis summus, ut per Behemoth, nil nisi Elephantum; per Leviathan vero nihil aliud, nisi Cetum intelligi oportere, ex Principiis ac rationibus Physicis demonstraremus. Meliora docentem tantum abest, ut aversemur nos, ut veneremur potius. Manifesta DEI opera sunt, & magnificanda semper. Si tanta in irrationali creatura & potestas & majestas; quanta demum in ipso fuerit Creatore? Adumbravit se in omnibus Numen, nec ullibi reliquit intestatum. Nostrum est mirari, rimari, obsequi & adorare.



DISPV.